

ПРОПОЗИЦІЇ
ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕМІЩЕННЯ
ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ
З АВАРІЙНОЇ БУДІВЛІ ПО ВУЛ. ЖУКОВСЬКОГО, 18
(колишня Бродська синагога)
ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ АРХІВУ
(узагальнена інформація станом на 12.04.016)

Пропозиція керівництва Одеської обласної ради.

Добудувати до корпусу № 2 Держархіву по вул. Пироговська, 29 (колишній Партархів) 7-поверхову прибудову площею близько 1600 кв. м вздовж правої частини периметру будівлі (Середньофонтанська дор.); передбачувана сума фінансування — 20 млн. грн.

З 2012 року згідно із рішенням облради будівля колишнього Партархіву внесена до переліку об'єктів спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, управління якими здійснює обласна рада і передана на баланс КП «Облтрансбуд». З 2012 року Держархів орендує у КП «Облтрансбуд» частину будівлі по вул. Пироговська, 29.

Управління облради з майнових відносин в якості замовника визначило в якості генерального проектувальника проектну організацію ТОВ «Инжиниринг-Жилстрой» та затвердило «Планово-технологічне завдання» на підготовку робочої документації на прибудову сховища до будівлі по вул. Пироговська, 29. З Держархівом узгоджено проведення попередніх розрахунків і робіт для надання висновків щодо технічних можливостей такої добудови.

Станом на 12 квітня 2016 року виготовлено План будівлі по вул. Пироговська, 29 і План прибудови для архівосховища (без пояснювальної записки), а саме: 1) аркуш 1 — «План типового (2–7) поверху» 2) аркуш 2 (без назви) — план архівосховища з показанням розміщення стелажів з поясненням «Загальна кількість коробок на поверсі — 7680 шт. Загальна кількість одиниць зберігання (справ) — 76 800 шт. Загальна кількість коробок на 7 поверхах: $7680 \times 7 = 53760$ шт.».

Переваги проекту:

— дозволить вивільнити аварійну будівлю колишньої Бродської синагоги по вул. Жуковського, 18 (нині Головний корпус Держархіву) і з'єднати два з трьох наявних документальних комплексів Держархіву;

— мобільні стелажі дозволять розмістити архівні справи компактно і тим самим зекономити частину архівних площ;

— розташування в центральній частині міста і різноманітні транспортні розв'язки є зручними для користувачів.

Недоліки:

— Головним недоліком є те, що запропонована площа добудови не вирішує потреби Держархіву навіть на теперішній час: площа Головного корпусу Держархіву по вул. Жуковського, 18 становить 2788 кв. м, а добудова розрахована на 1600 кв. м.

Відповідно до Статті 13 Закону України «Про Національний архівний фонд і архівні установи» «забороняється розміщення архівних установ, у яких зберігаються документи Національного архівного фонду, в приміщеннях, що не відповідають вимогам зберігання таких документів та охорони праці працівників архівних установ, **або переміщення цих установ без надання іншого рівноцінного приміщення, упорядкованого для зберігання архівних документів, роботи працівників і користувачів**».

— Пропозиція зменшення площі за рахунок мобільних стелажів теоретично можлива, але конкретної інформації щодо виробників, технічних характеристик, у тому числі, ваги мобільних стелажів немає, технічні паспорти відсутні. Пропозиція поки не супроводжена необхідними розрахунками щодо навантаження на перекриття 7-поверхової добудови, раціонального і в той же час зручного для використання розміщення стелажів на поверхах. Досвід вітчизняних та зарубіжних архівів по переобладнанню мобільними стелажимами, відомості щодо виробників (постачальників), якості та вартості стелажів Держархіву облрадою не надавався. Таким чином, у зв'язку з відсутністю таких відомостей, дати оцінку зазначеній пропозиції наразі не є можливим.

Вивчення Держархівом досвіду технічної модернізації деяких архівів свідчить про те, що необхідно враховувати низку умов і технічних параметрів, таких як конструкція будівлі, навантаження на фундамент і перекриття, геологічні і геодезичні умови, сейсмічність, висока вартість мобільних стелажів (у 6–8 разів вища за стаціонарні), переважаюча якість імпортової продукції та ін. На практиці архівосховища сучасних архівів обладнані водночас як стаціонарними, так і мобільними стелажимами залежно від видів документації та умов її використання.

— Місткість прибудови для архівосховища (кількість коробок) визначена без урахування встановленого порядку їхнього розміщення: не враховані норми ДСТУ 55.001-98; «Правила пожежної безпеки для державних архівних установ України» (К., 2003); «Правила організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях», Розділ VIII, п. 5–6 (К., 2015).

— Відсутність необхідних Держархіву площ не дасть можливості перспективного розвитку і вирішення нагальних проблем формування Національного архівного фонду України. Буде неможливо:

1) прийняти документацію з 240 установ-фондоутворювачів, які тривалий час (з 1985 року) вимушено зберігаються у відомчих архівах понад встановлені строки;

2) перемістити комплекс матеріалів з історії Бессарабії, який наразі зберігається у Комунальній установі «Ізмаїльський архів» (м. Ізмаїл, вул. Савицького, 24б) в умовах, які не відповідають вимогам законодавства і сучасним стандартам архівної справи;

3) формувати надалі Національний архівний фонд України в Одещині. Щороку до Держархіву надходять в обов'язковому порядку книги запису актів громадянського стану від відділів ДРАЦС Головного управління юстиції в Одеській області (400–500 справ), фонди особового походження та документація режимно-секретних частин різних установ — загалом до 4 тис. справ. У 2019 році Україна перейде на електронний документообіг і всі документи на паперових носіях установ-фондоутворювачів Одеської області мають бути передані до Держархіву.

Таким чином, зазначену пропозицію можна вважати лише паліативним заходом, який, можливо, дозволить вивільнити аварійну будівлю колишньої Бродської синагоги, але не вирішить найголовнішого питання архіву — **забезпечення необхідною площею.**

Пропозиції Держархіву, Громадської ради при Держархіві та Громадської ініціативи «Друзі архіву».

1. Нова спеціалізована і модернізована будівля Державного архіву Одеської області.

Виділити ділянку землі в історичному центрі міста, побудувати спеціалізований архівний комплекс та забезпечити Державний архів Одеської області площею не менше 12 тис. кв. м та сучасним матеріально-технічним обладнанням (Додаток 2 — розрахунок потреб архіву у площі).

Таке рішення є найбільш прийнятним для справи докорінної модернізації архівної справи в Одеській області і вирішення накопичених за багато років технічних та матеріальних проблем збереженості, формування та використання Національного архівного фонду України в Одещині — 13 тис. фондів (2,2 мільйони справ) за 1752–2016 роки. Це дозволило б з'єднати в єдиний комплекс всі три частини фондів Держархіву, які в даний час зберігаються:

1) в аварійній будівлі колишньої Бродської синагоги по вул. Жуковського, 18,

2) у будівлі колишнього Партархіву по вул. Пироговська, 29,

3) у Комунальній установі «Ізмаїльський архів» (м. Ізмаїл, вул. Савицького, 246).

Держархів звільнив би дві будівлі в центральній частині Одеси — 5-поверхову по вул. Жуковського, 18, та 7-поверхову по вул. Пироговська, 29. Враховуючи широку популярність і відкритість Державного архіву Одеської області як в Україні, так і за її межами, такий підхід дасть можливість залучити широку громадськість для створення на конкурсній основі проекту сучасної будівлі архіву та акумуляції фінансів з різних джерел — обласного і державного, громади Одеси, вітчизняних та закордонних інвесторів, приватних осіб. Державний архів Одеської області може стати яскравим прикладом спільних зусиль у створенні сучасного і потужного центру ретроспективної інформації.

2. Пристосовані під архів будівлі та приміщення.

1) вул. Канатна, 83 — будівля Одеської обласної ради.

16-поверхова будівля облради в районі Куликова поля та залізничного вокзалу. Апарат облради нещодавно переїхав у будівлю облдержадміністрації по пр. Шевченка, 4; частина поверхів займають структурні підрозділи облдержадміністрації, частина здається в оренду комерційним структурам, громадським організаціям.

Пропонується: передати Держархіву 2 нижні поверхи під інфраструктуру (робочі кабінети, читальний зал, стіл довідок, реставраційна майстерня, лабораторія для оцифрування документів, бібліотека тощо), а у дворі будівлі збудувати багатопверхове архівосховище площею не менше 12 тис. кв. м.

Переваги:

— Будинок не вимагає складних архітектурних форм і вікон, потрібні лише стелажі (стаціонарні та мобільні), системи клімат-контролю, ліфти. Це дозволило б з'єднати всі три частини фондів Держархіву, які в даний час зберігаються у двох корпусах в Одесі та в Ізмаїлі.

— Держархів звільнив би 2 будівлі в центральній частині Одеси — 5-поверхову по вул. Жуковського, 18 та 7-поверхову по вул. Пироговська, 29.

— З'являється можливість прийняти на державне зберігання документи з відомчих архівів установ-фондоутворювачів, термін зберігання яких у відомствах давно минув.

Перспективи: Даний проект можливо використати для організації єдиного центру надання архівних послуг (архівного комплексу чи архівного містечка), а саме перевести туди відомчі архіви, які користуються найбільшим попитом населення і також потребують розширення площ (військовий архів, міський архів, архів ДРАЦС, нотаріальний архів, інші). Це мало б велике

соціальне значення, так як було б територіально доступно для широкого кола користувачів (юридичних і фізичних осіб): початок історичного району Одеси, зручні транспортні розв'язки. Також економічно вигідно, так як вивільняється значна площа.

Підготовлена візуалізація ідеї.

2) вул. Пироговська, 29 і 27-б — Партархів + Автопідприємство.

Держархів пропонував Облраді (є листи) передати під архівосховище будівлю по вул. Пироговська, 27-б, яка знаходиться в суміжності з корпусом № 2 Держархіву по вул. Пироговська, 29 (колишній Партархів). Нині там розміщується Комунальне підприємство «Автопідприємство по обслуговуванню обласної ради та обласної державної адміністрації» — будівля у 4,2 тис. кв. м на території 0,5543 га, де ремонтуються і обслуговуються 50 машин облради та облдержадміністрації.

Переваги:

— будівля вже є, потрібен тільки ремонт та обладнання (стелажі стаціонарні та мобільні, системи клімат-контролю, ліфти, автономне електроживлення тощо);

— є можливість поєднати в єдиний комплекс дві частини Держархіву, перемістивши в переобладнане приміщення по вул. Пироговська, 27-б фонди з аварійної будівлі колишньої Бродської синагоги по вул. Жуковського, 18. Таким чином, будівля колишнього Партархіву по вул. Пироговська, 29, та реконструйована під архівосховище будівля по вул. Пироговська, 27-б, складуть єдиний комплекс у зручному та доступному для користувачів місці: центральна частина міста, гарна транспортна розв'язка, (поруч залізничний вокзал);

— залишається перспектива для розвитку: площа ділянки дозволяє в майбутньому добудувати і розширювати архівосховища, є можливість для влаштування парковки.

Зазначена пропозиція архіву не була розглянута. На сесії 19 лютого 2016 року було прийнято рішення: затвердити проект землеустрою щодо відведення Комунальному підприємству «Автопідприємство по обслуговуванню обласної ради та обласної державної адміністрації» земельної ділянки по вул. Пироговська, 27-б, загальною площею 0,5543 га (кадастровий номер 5110137500:35:007:011) та передати її в постійне користування Автопідприємству для експлуатації та обслуговування його будівель.

3) Куликове Поле — будівля «Облсовпроф».

Будівля є власністю Одеської обласної ради професійних спілок. Після подій 2 травня 2014 року не експлуатується. Громадськість пропонує

розглядати цю будівлю, як прийнятний варіант для розміщення там Держархіву не тільки через наявність необхідної площі для архіву, розташування в центрі міста і зручної транспортної розв'язки. В першу чергу мається на увазі влаштування меморіалу в пам'ять загиблих одеситів і розміщення там після реконструкції Державного архіву, як інституту колективної пам'яті, який стоїть над усіма партіями, політичними та громадськими течіями, і є символом спільного культурно-історичного та інформаційного надбання.

4) вул. Щорса, 1 — виробничий корпус видавництва «Чорноморська комуна».

Держархів упродовж 2014 року звертався до Одеської облради з проханням передати йому частину комплексу будівлі видавництва «Чорноморська комуна» площею не менше 4 тис. кв. м (вул. Щорса, 1 / кут вул. Іцхака Рабіна) для переведення туди справ, що зберігаються в аварійній будівлі по вул. Жуковського, 18. Директор В. В. Левчук з власної ініціативи підготував всю передпроектну документацію. Голова облради М. Шмушкович відповів про можливість передати архіву лише 412 кв. м. У 2015 році у тій частині будівлі, яку просив Держархів, було розміщено торговий центр «Блеск и Ведро» (мережа «Таврія-В»). На даний час будівля відремонтована і більша її частина не експлуатується, що дає підстави для продовження обговорення можливості розміщення там Держархіву.

5) Інші будівлі, що знаходяться у власності різних юридичних і фізичних осіб, які наразі не експлуатуються:

- вул. Приморська, 7 — 2-поверхова будівля ЧМП, є ліфт, частково використовується бухгалтерією порту;
- вул. Картамишівская, 8 — будівля колишнього заводу «Поліграфмаш»;
- вул. Базарна, 106 — будівля колишнього Гідрометеорологічного інституту;
- вул. Канатна, 4 — промкомбінат ЧМП;
- вул. Канатна, 40а — будівля колишнього вітамінного заводу (чайна фабрика Висоцького)

Інформацію підготувала

Л. Г. Білоусова